

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ "ΖΟΥΡΙΔΑΣ" ΡΕΘΥΜΝΟΥ ΚΡΗΤΗΣ*

Από την
ANNA ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ**

Θέση : Το σπήλαιο "Ζουρίδας" (Α.Σ.Μ.6581) βρίσκεται στην άκρη Ζουρίδας, στο τέλος της άριστερης πλευράς του δμώνυμου λαγκαδιού. Η είσοδος του βρίσκεται σε ύψος από την επιφάνεια της θάλασσας 0,50μ. Υπάγεται στη Κοινότητα Πρινέ, Ρεθύμνης Κρήτης.

Προσπέλαση : Από τη γέφυρα Ζουρίδας, που βρίσκεται στην Έθνική οδό Ρέθυμνο-Χανιά, (απόσταση 5 χμ. από Ρέθυμνο) αρχίζει προς τα δεξιά, χωματόδρομος που τερματίζει ύστερα από 550μ. Από αυτό το σημείο, αρχίζει απότομη κατάβαση προς τη κοίτη του δμώνυμου λαγκαδιού. Η διαδρομή συνεχίζεται ως την άριστερη πλευρά του δρμίσκου Ζουρίδας. Τά λίγα μέτρα, που υπολείπονται ως την είσοδο του σπηλαίου, αντιμετωπίζονται βαδίζοντας μέσα στη θάλασσα άνετα, όταν δεν υπάρχει θαλασσοταραχή.

Ιστορικό : Το σπήλαιο ήταν άγνωστο ως τις αρχές Σεπτεμβρίου 1981 στον επίσκεψέντα τυχαία Πρόεδρο της Κοινότητας Γερανίου Ρεθύμνου κ. Ν. Αποστολάκη. Άμεσως ενημέρωσε με έγγραφο του τις Αρχές Ρεθύμνου, την Ελληνική Σπηλαιολογική Έταιρεία, τη Γεωλογική Έταιρεία και τη γράφουσα τηλεφωνικά.

Με την ευκαιρία της επίσκεψής μου στη Κρήτη με συνοδό το Πλωτάρχη Π.Ν. κ. Δ. Στάθη, άποφάσισα να το επίσκεψθώ. Κατά την επίσκεψή μας, πραγματοποιήσα τη πλήρη έξερεύνηση και χαρτογράφηση του, στις 29.9.1981.

Σ' αυτήν έλαβε μέρος και ο Πρόεδρος της Κοινότητας Γερανίου Ρεθύμνου κ. Ν. Αποστολάκης, η συμβολή του όποιου ήταν σημαντική. Τόν εύχαριστώ και από τη θέση αυτή.

Περιοχή του Σπηλαίου : Προς τα δεξιά της εισόδου του σπηλαίου, η περιοχή καλύπτεται από άποδημους βράχους. Τερράστια τμήματά τους έχουν άποσπασθεί και κατακρημνισθεί στη θάλασσα. Προς τα άριστερά της εισόδου του η περιοχή είναι πολύ γραφική με το λαγκάδι Ζουρίδας, που το χειμώνα μετατρέπεται σε άγριο χειμάρρο και τόν δμώνυμο δρμίσκο του κλασιωμένο με απότομη, αλλά ώραιότατη κλιμακωτή βράχινη πλαγιά,

Πρίν από το τέλος του λαγκαδιού, προς την άριστερή του πλευρά, και σε ύψος 10μ. περίπου, υπάρχουν τρία τεχνητά διανοιγμένα σπήλαια, που

* La Grotte "Zourida" de Rethymnon Crète.

** PETROCHILOU AN., Constantinoupolis 35, N.Smirni, Athènes.

δημιουργήθηκαν από εξέριξη πορόλιθου, πριν από τη Τουρκική κατοχή. Τώρα χρησιμοποιούνται για ποιμνιοστάσια. (Πορόλιθος υπάρχει άφθονος στη περιοχή κατά όριζόντιες στρώσεις).

Τό Σπηλαίο: Είναι παραθαλάσσιο, διόροφο, με χωριστή είσοδο σε κάθε όρο -
φό του, διανοιγμένο σε άσβεστολίθο.

Η είσοδος του κάτω όρφου αρχίζει 0,50 μ. από τη στάθμη της θάλασσας με διαστάσεις: πλάτος 3 και ύψος 10μ.

Τό έσωτερικό του αποτελείται από ένα θάλαμο, με μήκος 12, πλάτος 3 και ύψος όροφης 10μ. Τό δάπεδο του είναι άνηφορικό, με ύψομετρική διαφορά από τήν είσοδο του 3.μ.π. Καλύπτεται από λίθους μικρούς και μεγάλους που άποσπάσθηκαν από τήν όροφη. Ο όγκόλιθος που βρίσκεται άμέσως μετά τήν είσοδο του σπηλαίου είναι σχηματισμένος από λάτυπο κροκαλοπαγές ύλικό. Από τό ίδιο ύλικό είναι και τό μεγαλύτερο τμήμα της όροφης του σπηλαίου, από τήν όποια προφανώς άποσπάσθηκε.

Υπολείματα από τό ίδιο ύλικό, υπάρχουν κολλημένα πάνω στο δεξιό άσβεστολιθικό και, σχεδόν κατακόρυφο, έξωτερικό τοίχο του σπηλαίου, σε δύο διαφορετικά ύψη. Τό πρώτο αρχίζει κατά ένα μέτρο ψηλότερα από τη στάθμη της θάλασσας και τελειώνει σε ύψος 3μ. Τό πλάτος του φθάνει μέχρι 1,5 μ. και τό πάχος του δεν υπερβαίνει τά 0,50μ. Τό δεύτερο τμήμα, έλάχιστο ύλικό, βρίσκεται σε 3,5μ. ύψος.

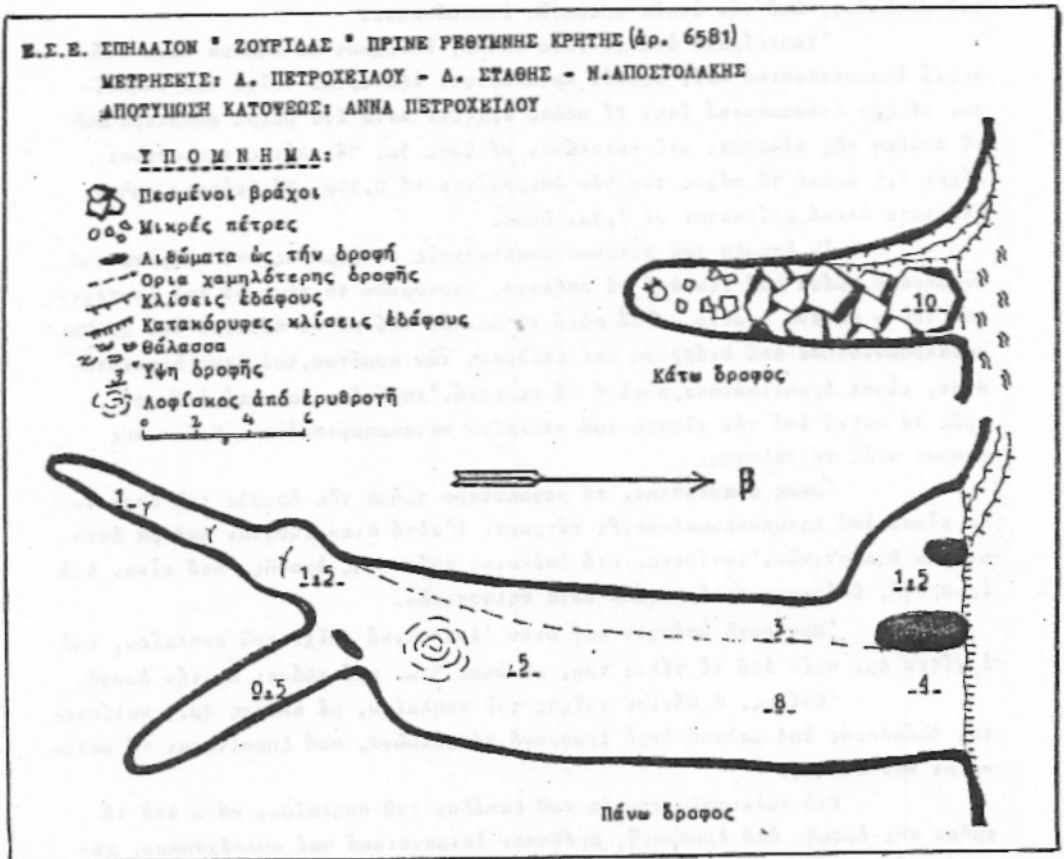
Η ύπαρξη του λατυποκροκαλοπαγούς πετρώματος στα τμήματα που αναφέραμε, μέσα και έξω από τό σπηλαίο, μαρτυρούν τό γέμισμα του έσωτερι -
κού του - ως ένα σημείο - από αυτό τό ύλικό, που με τό πέραςμα του χρόνου κατακρημνίστηκε από διάβρωση και επίδραση των κυμάτων, που όπως διαπιστώθηκε, είναι όρμητικώτατα σ' αυτή τη περιοχή. Άποδειχνεται και από τούς, πρόσ τά δεξιά από τήν είσοδο του σπηλαίου κατακρημνισμένους βράχινους όγκους πρόσ τη θάλασσα.

Όπως αναφέρθηκε, τό μεγαλύτερο τμήμα της όροφης του σπηλαίου είναι από λατυποκροκαλοπαγές πέτρωμα. Σ' αυτό διακρίνονται καθαρά δοτά μικρών θηλαστικών. Άντίθετα, στο ύπόλοιπο τμήμα της όροφης, που είναι από έρυθρογή, υπάρχουν πολύ μεγάλα δοτά θηλαστικών.

Έρυθρογή ύπάρχει και στον Άνατολικό τοίχο του σπηλαίου, που αρχίζει 4μ. πριν από τό τέλος του, σε ύψος 5 μ. και φθάνει ως τήν όροφη.

Επίσης, ο Νότιος τοίχος του σπηλαίου, με πλάτος 2μ., καλύπτεται όλοκληρος από μαλακή ύγρη έρυθρογή τό χειμώνα, που ξηραίνεται τό καλοκαίρι και σκάζει.

Στό τελευταίο σημείο του δαπέδου του σπηλαίου, κάτω από τό τμήμα της όροφης από έρυθρογή, βρέθηκαν έπιφανειακά και συλλέχθηκαν, μερικά τμήματα πλευρών και ένας σπόνδυλος μεγάλου ζώου, ίσως έλέφαντος.

Ὁ προσδιορισμὸς εἶναι ἔργο εἰδικοῦ.

Πάνω ὄροφος: Ἡ προσπέλαση πρὸς τὸν πάνω ὄροφο κατορθώνεται ἀναρρηχητικά, ἀπὸ τὸ δεξιό - ἔξω ἀπὸ τὴν εἴσοδο τοῦ κάτω ὄροφου τοῦ σπηλαίου - σχεδὸν κατακόρυφο τοῖχο, μὲ ὕψος 12 μ.π.

Ἡ εἴσοδος τοῦ χωρίζεται σὲ τρεῖς ἀνοίγματα, ἀπὸ δύο ἐνδιάμεσες κολῶνες. Τὸ ἀριστερὸ ἀνοίγμα ἔχει ὕψος 4 μ. τὸ μεσαῖο 3 καὶ τὸ δεξιὸ 1,5 μ.

Ἡ εἰσχώρηση ἐπιτυγχάνεται μόνο ἀπὸ τὸ δεξιὸ ἀνοίγμα - τὰ ἄλλα δύο βρῖσκονται στὸ κενό.-

Ἀκολουθεῖ μικρὸς χώρος μὲ ὕψος ὀροφῆς 1,5μ., ποῦ συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ μεσαῖο ἀνοίγμα. Στὸ τέλος τοῦ ἀριστερά, μικρὸ ἀνοίγμα δὴγεῖ στὸ κύριο σπήλαιο, ὅπου βρῖσκεται τὸ ἀριστερὸ καὶ μεγαλύτερο ἀνοίγμα τῆς εἰσόδου.

Ὁ "πάνω ὄροφος" εἶναι διανοιγμένος, ἀκριβῶς πάνω ἀπὸ τὸν "κάτω ὄροφο". Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα μεγάλο θάλαμο ἐπίπεδο, μὲ μῆκος 23μ., πλάτος 6 καὶ ὕψος ὀροφῆς 5-8μ. Κατὰ μῆκος τοῦ δεξιοῦ τοίχου του καὶ σὲ πλάτος ἕνα μέτρο, τὸ ὕψος τῆς ὀροφῆς εἶναι 3 μ.

Στὸ τέλος τοῦ θαλάμου διανοίγονται 2 ἐπίπεδοι ὄχετοί. Ὁ δεξιὸς ἔχει μῆκος 15 μ. τὸ πλάτος του ὡς τὰ 4μ. μῆκος εἶναι 2,5 μ., ἀπότομα περιορίζεται στὸ 1,5μ. καὶ καταλήγει στὸ τέλος του σὲ 1μ. τὸ ὕψος τῆς ὀροφῆς του εἶναι 1,5μ.

Ὁ ἀριστερὸς ὄχετός ἔχει μῆκος 12, πλάτος 2-1 μ. καὶ ὕψος ὀροφῆς 0,5μ.

Τὸ δάπεδο τοῦ μεγάλου θαλάμου εἶναι καλυμμένο ἀπὸ ἐρυθρογῆ μὲ δαστὰ θηλαστικῶν καὶ μικρὰ κομάτια ἀπὸ κέρατα, ὡς ἐλαφοειδῶν.

Πρὶν ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ θαλάμου, ὑπάρχει στὸ δάπεδο μικρὸς λῶφος ἀπὸ ὑγρὴ ἐρυθρογῆ - ἀπὸ σταγονοροή - ὅπου ὑπάρχουν θραύσματα ὀστέων καὶ ὀλοκλήρα. Συλλέχθηκαν μερικὰ, γιὰ προσδιορισμὸ ἀπὸ εἰδικόν. Ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ ἐλάχιστα θραύσματα πηλινῶν ἀγγείων. Ὑπάρχει ἀκόμη ἀφθονο γουανὸ (κόπρος) ἀπὸ πουλιά.

Π α ρ α τ ῆ ρ ῆ σ ε ι ς: Παρὰ τὸ περιορισμένο μέγεθος του, τὸ σπήλαιο "Ζουριδάς" παρουσιάζει μεγάλο Σπηλαιολογικὸ καὶ Παλαιοντολογικὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἀξίζει νὰ μελετηθεῖ εἰδικά.

Γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ πρέπει νὰ ἐξασφαλισθεῖ ἡ διάβαση στὴ θέση τῆς θάλασσας καὶ νὰ τοποθετηθεῖ στερεὴ σκάλα γιὰ τὴν προσπέλαση τοῦ σπηλαίου.

*Η γέφυρα και τό λαγκά-
δι Ζουρίδας. Η προσπέλα-
ση γίνεται από τόν δεξιό
χωματόδρομο.

*Αριστερά ή κάτω είσοδος
του σπηλαίου καί πάνω
της οι δύο του πάνω όρό-
φου. Δεξιά κατακορημισμέ-
νοι στή θάλασσα βράχιοι
όγκοι.

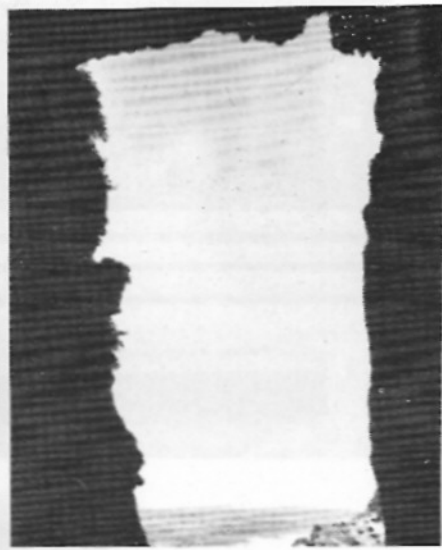

Αί είσοδοι καί τών δύο
όρόφων.

1.

2.

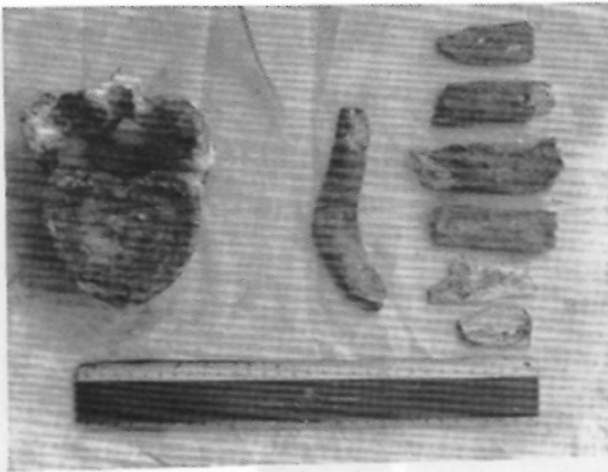
3.

1. Τά υπολείματα του οστελατυποκροκαλοπαγούς με πάχος δύο μετρα περίπου, σχηματίζουν τό δάπεδο του δευτέρου δρόφου.

2. Η είσοδος του κάτω δρόφου από μέσα προς τα έξω.

3. Λεπτομέρεια του άριστερου τοίχου της. Δύο άτομα αναρριχώνται προς τον πάνω δροφο.

Όστά μεγάλου θηλαστικού
κάτω όρόφου.

Όστά θηλαστικών. Κρανίο
καί τμήματα κεράτων έλα-
φοειδών πάνω όρόφου.

Θραύσματα άγγείων πού
βρέθηκαν στον πάνω όροφο.

Π ε ρ ί λ η ψ η :

Τό σπήλαιο "Ζουρίδας" βρίσκεται στη τοποθεσία 'Αιτή Ζουρίδας, σε απόσταση 5χ. από Ρέθυμνο, προς Χανιά. Είναι παραθαλάσσιο με δύο όροφους.

'Ο κάτω όροφος έχει μήκος 12 και ύψος 10μ.

'Η όροφή του είναι σχηματισμένη - κατά τό μεγαλύτερο τμήμα της - από λατυποκροκαλοπαγές ύλικό και τό υπόλοιπο από έρυθρογή.

Στό λατυποκροκαλοπαγές διακρίνονται όσά μικρών θηλαστικών. Στην έρυθρογή, όσά πολύ μεγάλων ζώων, ίσως έλέφαντος.

"Όλος ό νότιος τοίχος του και τμήμα του 'Ανατολικού καλύπτονται από έρυθρογή.

Του επάνω όροφου τό δάπεδο, (μήκος 23μ.) καλύπτεται από έρυθρογή, μέ άφθονα όσά μικρών θηλαστικών, που ανάμεσά τους αναγνωρίζονται μηρυκαστικά και, τμήματα κεράτων, ίσως έλαφοειδών.

Παλαιοντολογική έρευνα, θά μπορέσει νά τά προσδιορίσει άκριβώς,

'Επίσης ύπάρχουν έλάχιστα θραύσματα πηλινων άγγείων, και άφθονο γουανό (κόπρος) από πουλιά.

R é s u m é :

La grotte "Zouridas" se trouve a la côte Zouridas, 5 K.M. de Rethimnon à la toute vers Chania Crète.

Elle est littorale avec deux etages.

Le Premier étage a une longueur de 12 m. et une hauteur de 10 m.

Son plafond est constitué par conglomérat à la plus grande partie et le reste par terra rossa.

Dans le conglomérat se trouvent des os de petites mammifères et dans la terra rossa des os de plus grand animaux.

Le mur vers le sud est couvert entièrement par terra rossa comme aussi un part du mur oriental.

Le sol du seconde étage (longueur 23 m.) se couvre par terra rossa avec beaucoup des oses de petits mammifères et de petits morceaux de cornes.

Une recherche paléontologique en détail est nécessaire.

Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

1. F. BACHMAYER-I. P. BRINKERINK-N. SYMEONIDES (1975): Pleistozane Schildkroten aus Hohlen der Insel Kreta. Ann. Geol. Pays Hellen-27, IIO-II2 'Αθήναι.
2. Μ. ΔΕΡΜΙΝΤΖΑΚΗ: Τά εὐρήματα θηλαστικῶν τοῦ Τεταρτογενοῦς τῶν σπηλαίων καὶ καρστικῶν ἐγκοίλων τῆς νήσου Κρήτης καὶ ἡ σημασία τους. "ΔΕΛΤΙΟΝ Ε.Σ.Ε. Τ.ΙΙΥ τ.1 σελ.166 (1977).
3. Χ. ΜΑΚΡΗ : Ἡ πρόσφατη ἀνακάλυψη τοῦ σπηλαίου Γεράνι Ρεθύμνου Κρήτης. "Κρητικὴ 'Εστία" Χανιά 1969.
4. Χ. ΜΑΚΡΗ : Τὸ σπήλαιο Γερανοῦ Κρήτης. ΔΕΛΤΙΟΝ Ε.Σ.Ε. Τ.Χ.τ.3-4.1969.
5. D.F.MAYEW (1977): The endenic Pleistocene murids of Crete. Koninkl. Ned. Akad. van Wetensch. Amsterdam, serie B, vol. 80(3), Amsterdam.
6. Ε. ΠΛΑΤΑΚΗ : Ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ Τουριστικὴ σημασία τοῦ σπηλαίου Γεράνι Ρεθύμνου Κρήτης. "Κρητικὴ 'Επιθεώρηση" 8.5.1969.
7. Α. ΠΕΤΡΟΧΕΙΑΟΥ: Τὸ Σπήλαιο Γερανοῦ Ρεθύμνου, Κρήτης. Ἀνακοίνωση στὸ 8ο Διεθνές Σηπλ. Συνέδριο, Bowling Green Κεντάκι Η.Π.Α. 1981.
8. Γ. ΤΖΕΔΑΚΗ : Οἱ ἀνασκαφές τοῦ σπηλαίου Γερανοῦ Κρήτης. "Χρονικά" Ἀρχαιολογικὸ Δελτίο, Τ.25, σελ.474-475, 1970.